

Kamenosochař Jindřich Náplava z Buchlovic a jeho dílo

/ Stone sculptor Jindřich Náplava from Buchlovice and his work

---

Aleš Naňák

Abstract:

The paper is based on the preserved archival documents as well as field research, and maps the history of the workshop of the stone sculptor Jindřich Náplava from Buchlovice. It is documented that he was active between 1884 and 1899, while working together with another master stonemason from Buchlovice, Ludvík Kozák. The work is not limited only to describing the recognised work of the author but also attempts, based on the knowledge of the period, to establish the personality of Náplava in a wider socio-cultural context. It also touches on the topic of the authorship of the Buchlovice cornerstone for the National Theatre.

Keywords:

Small sacral architecture, stonemason, stone sculptor, stone cross, field cross, Jindřich Náplava, Ludvík Kozák, Buchlovice, cornerstone, the National Theatre in Prague

Jméno kamenického mistra Jindřicha Náplavy je dnes v Buchlovicích téměř zapomenuto. A není divu, v jeho rodišti se po něm dochovala pouze jedna kamenná památka. Nicméně v širším okolí jich najdeme více, a to i na slovenské straně hranic. Všechny se vyznačují kvalitním řemeslným zpracováním i dobrou volbou materiálu. Náplava však nebyl jen zdatný sochař a kameník. Díky archivním pramenům dokážeme částečně zrekonstruovat i jeho působení v dalších oblastech podnikání i v rámci veřejného života. Tyto poznatky pak cenným způsobem rozšiřují naše povědomí o podobných dílnách v daném regionu a daném období.¹

Jindřich Náplava se narodil 15. července 1845 na čísle popisném 74 v Buchlovicích jako syn čtvrtníka Josefa Náplavy a jeho ženy Anny, rozené Zapletalové (MZA Brno, E 67, Sbírka matrik, inv. č. 11447, 117). V sedmi letech přišel o otce (MZA Brno, E 67, Sbírka matrik, inv. č. 11463, 279)² a roku 1857 udává sčítací arch (MZA Brno, SOkA Uherské Hradiště, OkÚ Uh. Brod, Sčítání lidu, inv. č. 898, kar. 2035), že jejich domácnost vedla matka, které byly k ruce krom Jindřicha další tři děti: Anna, narozená 10. září 1835, Antonie, narozená 3. června 1838 a Josef, narozený 3. dubna 1843 (MZA Brno, E 67, Sbírka matrik, inv. č. 11447, 7, 34 a 88). Zřejmě v souvislosti s vojenskou službou odešel Jindřich Náplava do okolí Olomouce, kde 16. října 1869 uzavírá v chrámu Navštívení Panny Marie na Svatém Kopečku sňatek s Marianou Dokoupilovou, sedmadvacetiletou vdovou po Janu Dokoupilovi, majiteli hospody v Droždíně (ZA Opava, Sbírka matrik, inv. č. 8276, 199). V době sňatku je Náplava psán jako „rezervník a kameník“ a on i nevěsta jsou uváděni na čísle popisném 16, což napovídá, že Náplava se již nějaký čas před sňatkem v Droždíně zdržoval. Nicméně krátce nato se Náplava se svou ženou a nevlastním synem Adolfem přemístil do domovských Buchlovic, kde jsou v rámci sčítání lidu k 31. 12. 1869 zapsáni na usedlosti číslo popisné 53 a Náplava je uváděn jako „kamenický pomocník“ s poznámkou „dovolená od Genie Olmütz“ (MZA Brno, SOkA Uherské Hradiště, OkÚ Uh. Brod, Sčítání lidu, inv. č. 935, kar. 2084).³

Z poznámky, že na přelomu let 1869 a 1870 je Náplava psán jako kamenický pomocník, je zřejmé, že v tuto dobu nepracoval samostatně, nýbrž pod některým z již

zaběhnutých kameníků. Dle záznamů sčítacích operátů byl v danou dobu v Buchlovicích činný jediný kamenický mistr, a to František Cupák, dále zde pobývala pětice kamenických pomocníků: František Valenta z čísla popisného 199, František Dvořák z čísla popisného 317, Jan Cencinger z čísla popisného 351, Ludvík Kozák z čísla popisného 374 a právě Jindřich Náplava (MZA Brno, SOKA Uherské Hradiště, OkÚ Uh. Brod, Sčítání lidu, inv. č. 935, kar. 2084).⁴

Kdy přesně začal Jindřich Náplava provozovat kamenickou a kamenosochařskou živnost samostatně, nevím, nicméně k roku 1880 už ho sčítací komisař na čísle popisném 228 v Buchlovicích zapsal jako kameníka a kamenictví bylo jeho hlavní obživou (MZA Brno, SOKA Uherské Hradiště, OkÚ Uh. Brod, Sčítání lidu, inv. č. 1008, kar. 2148). V roce 1884 pak vzniklo jeho dosud nejstarší rozpoznané a signované dílo v krajině. Jedná se o kamenný kříž stojící uprostřed křižovatky ulic Na Návsí, Před Branou a Za Humny v Jarošově (obr. 1). Na čtyřboké základně je osazen trojstupňový sokl, jehož prostřední část nese signaturu *JINDŘICH NÁPLAVA/ Kamenický Mistr/ z Buchlovic*. Horní soklový stupeň je opatřen na všech stranách obdélnou vpadlinou. Na sokl navazuje vysoký podstavec se zkosenými hranami, všechny strany jsou opatřeny mělkou vpadlinou s ujmutými rohy, čelní strana je doplněna uprostřed drobným reliéfem okřídlené andělčí hlavy. Zadní podstavcová strana nese ve vpadlině vysekaný nápis: *VISTAVĚN/ Z NÁKLADU/ OBCE/ JAROŠOVSKÉ/ 1884*. Na podstavec navazuje vyložená osmiboká zalamovaná římsa, jejíž čtyři hlavní části vytvářejí podnože pro čtyři podživotní sochy světic a světců (bez jednoznačného určení). Tyto podnože jsou z čelní strany opatřeny motivem trojkruží. Na členěný dřík nasedá patka vlastního kříže, výrazný korpus je kamenný, stejně tak nápisová destička se zlacením vytaženými literami INRI. Kříž je chráněn kovovou ohrádkou.

O rok mladší Náplavova práce stojí ve Vážanech (obr. 2). Opět se jedná o mohutný kamenný kříž, jenž je osazen na čtyřboké třístupňové základně. Na hladký sokl dosedá patka vysokého podstavce, která je po obvodu zdobená pásovým dekorem. Na zadní straně spodní členěné části podstavce se nachází dnes již téměř nečitelná signatura *Jin. Náplava k. m./ v Buchlovicích*. Čelní podstavcová strana je opatřena nápisem: *Tisícileté/ památce umrtí/ sv. Metoděje/ občané/ Vážanští/ 1885*. Podstavec je završen lomeným obloukem, který je opatřen reliéfním zdobením a po bocích konzolkami, které opticky vynášejí lomenou profilovanou římsu. Na ni dosedá nízký dřík, z něj vychází patka vlastního kříže. Korpus je kamenný, stejně tak nápisová destička INRI.

V Buchlovicích na křižovatce nynějších ulic Hradištské a Sportovní se nachází kříž zbudovaný v roce 1886 (obr. 3). Tvaroslovně odpovídá vážanskému kříži, ovšem čelní podstavcová strana nese reliéf Matky Boží a zadní strana pak dedikační nápis: *NÁKLADEM/ manželů/ JINDŘICH a MARIE/ NÁPLAVA./ v / ROKU./ 1886*. Pod nápisem je na levé straně plochy druhotně doplněno: *RE – 91*. Důvod, proč Jindřich Náplava se svou ženou na svůj náklad kříž zbudovali, neznáme. Ke kříži se nedochoval revers ani žádost o povolení svěcení, pouze z dodatečného vpsu do soupisu kaplí, křížů, soch a božích muk v buchlovické farnosti z roku 1883 vyplývá, že kříž nahradil zchátralý kříž dřevěný (MZA Brno, SOKA Uherské Hradiště, FÚ Buchlovice, Seznam kaplí,

křížů, soch a božích muk ve farnosti (1852–1883), inv. č. 134, kar. 28).

Ve Zlámanci na návsi stojí kamenný kříž datovaný rokem 1886. Čtyřboká základna nese dvoustupňový sokl, který je na čelní straně opatřen signaturou *Jindřich Náplava M. K./ v Buchlovicích*. Na sokl dosedá profilovaná patka vysokého podstavce, z ní vychází členěné podstavcové tělo. To je zdobeno obdélnými vpadlinami (mimo zadní pole s nápisem), na čelní stranu podstavce je osazena deska s reliéfem Svaté Trojice. Zadní strana nese dedikační nápis *Nákladem/ Obce/ 1886*. Podstavec je završen vyloženou profilovanou římsou, která je nezvykle zdobná. Opatřena je pásem listovce a perlovce. Čelní hrana římsy je doplněna podnožím pro sošku Matky Boží. Římsa vynáší členěný nízký dřík, který je rovněž završen drobnou profilovanou římsou. Na dřík navazuje vlastní kříž, korpus je kamenný, stejně tak nápisová destička s literami JNKŽ. Kříž je chráněn kovovou ohrádkou a v současné době (2021) je nevhodně zastíněn okolní zelení.

Další dílo z Náplavovy dílny dnes nalezneme u kostela sv. Josefa v Lukově na Zlínsku (obr. 4). Na dvoustupňové základně je osazen čtyřboký sokl se zkosenými rohy. Na zadní straně soklu nacházíme signaturu *JIND. NAPLAVA/ Buchlovic*. Na něj dosedá osmiboká patka vysokého podstavce, ta je pak v každém poli opatřena mělkou čtyřbokou vpadlinou. Tělo podstavce je rovněž zdobeno čtyřbokými vpadlinami, vyjma zadní strany. Ta je hladká a uprostřed opatřena vročením 1889. Podstavec je završen vyloženou profilovanou římsou, ta vynáší patku nízkého dříku, který tvaroslovně opakuje výraz soklu i podstavce. Na dřík dosedá vlastní kříž s korpusem a nápisovou destičkou *I. N. K. Ž*. Kříž původně nestál u lukovského kostela. Sem byl přemístěn až roku 1979 v době působení duchovního správce P. Antonína Urbana. Původ a původní umístění díla jsou nejasné. Pravděpodobně se jedná o jednu z památek z okolí Rymic, která byla likvidována jako mnoho dalších v 70. letech na Holešovsku (PŘÍVARA 2011). Kříž byl v roce 2021 zrestaurován, obnovu provedl kamenosochař Jiří Rejda z Brumova-Bylnice.

Na hřbitově v Částkově objevíme Náplavův kříž z roku 1890, který v mnohém opakuje tvarosloví kříže ze Zlámance (obr. 5). Čtyřboká základna nese dvoustupňový sokl, který je na straně opatřen signaturou *JIN. NAPLAVA/ Buchlovice*. Na sokl dosedá profilovaná patka vysokého podstavce, z ní vychází členěné podstavcové tělo. To je zdobeno obdélnými vpadlinami (mimo zadní pole s nápisem), na čelní stranu podstavce je osazena deska s reliéfem Svaté Trojice. Zadní strana nese dedikační nápis *Tento kriz svaty/ Ke cti a chvale/ Bozi/ vzdelati dali/ manzele/ JAN a ANNA/ JURAK/ r. o. 1890*. Pod textem následuje zdobné podržení (dvě od sebe odvrácené horizontální šipky s kruhem uprostřed). Podstavec je završen vyloženou profilovanou římsou, její čelní hrana je doplněna podnožím pro sošku Matky Boží. Římsa vynáší členěný nízký dřík, který je rovněž završen drobnou profilovanou římsou. Na dřík navazuje vlastní kříž, jehož ramena jsou jehlancovitě zakončena. Korpus je kamenný, stejně tak nápisová destička.

Krátce po roce 1890 se Náplava zaměřil na práci pro obec Prakšice nedaleko Uherského Brodu. V obou případech se jedná o celokamenné kříže. První z nich je

z roku 1891 a dnes stojí na travnatém prostranství pod hřbitovem (obr. 6). Na čtyřboké základně je osazen trojstupňový sokl, na jehož zadní straně nacházíme signaturu *Jindřich Náplava./ Kamenický Mistr./ z Buchlovic*. Na sokl navazuje členěná patka vysokého podstavce, která je po stranách zdobena čtyřbokými mělkými vpadlinami. Tělo podstavce je hladké se zkosenými hranami. Na čelní straně je vysekán nápis: *DOKONÁNO/ JEST*, litery jsou opatřeny zlacením. Zadní pole podstavcového těla nese dedikační nápis: *NÁKLADEM/ MANZELU/ JOSEFA A FRANTIŠKY/ VLK/ 1891*, následuje zdobné podtržení. Podstavec je završen profilovanou římsou, ta vynáší nízký dírk opět s římsovým závěrem. Vlastní kříž je kamenný, stejně tak korpus i nápisová destička JNKŽ. Břevna kříže mají zkosené hrany. Korpus je vyveden se zvláštním detailem: bederní rouška je mírně shrnuta a obnažuje Kristův levý bok; zřetelný je provaz, kterým je rouška podvázána. Tento kříž původně stával u staré školy a farní pamětní kniha k němu uvádí, že ho svým nákladem „*dala postaviti Vlkova Františka č. 9 z Prakšic r. 1891*“ a „*složila také potřebný kapitál*“. Ve stejném zápise je také doplněno, že „*kříž posvětil farář z Uh. Brodu Jan Parobek. Slavnostní kázání měl vp. Cyrill Stojan, katecheta z měšť. škol z Uh. Brodu*“ (FÚ Prakšice, archiv, Pamětní kniha farnosti Prakšické od roku 1906, 20). Ke kříži se také uvádí, že „*při významných církevních slavnostech zde byly občany vítány významné osobnosti, shromažďovaly se zde průvody ke kostelu a začínaly pohřební průvody občanů z Greftů a Vinohradů v dobách, kdy se rakve s mrtvými nosily na márách a cesta z uvedených osad byla dlouhá a obtížná. O velikonočních svátcích zde kluci končili klepání. Při rekonstrukci silnice v roce 1990 byl kříž přemístěn pod hřbitov*“ (GAJDŮŠEK 2010).

Ze stejného období pochází kříž, který nalézáme těsně za hranicemi Moravy, a to u slovenského města Gbely při silnici ve směru k obci Smolinské. Tvarosloví kříže vychází opět z podoby, kterou jsme zachytili u Náplavova díla dnes stojícího v Lukově, blíží se mu i proporčně. Na soklové části nacházíme signaturu *Jindřich Náplava/ z Buchlovic*. Čelní podstavcová stěna je pak opatřena dedikačním nápisem *Ku cti a/ chvále/ Boha/ Spasitele/ postavili/ nábožni/ Manželia/ Bartolomej a/ Julianna/ VALLA./ 1891*. Vlastní kříž i korpus jsou osazeny druhotně po roce 2006. Tělo Krista se snaží držet původního ztvárnění včetně detailu bederní roušky, nicméně celkový výraz je spíše neumělý.⁵

Druhý z Náplavových křížů v Prakšicích je z roku 1892, který stojí v obci poblíž domu čp. 49 (obr. 7). Tvarosloví kříže je obdobné jako u kříže v Lukově. Na zadní straně soklu je zřetelná signatura *Jindřich Náplava/ K. M. Buchlovic*. Na čelním poli podstavce je vysekán dedikační nápis: *Nákladem/ Manželů/ Františka/ a Anny/ VIK/ L. P./ 1892*,⁶ následuje zdobné podtržení s totožným motivem jako u předchozích dvou křížů. Korpus vlastního kříže je totožný s korpusem užitým na kříži předchozím, opět s netypickým detailem u bederní roušky. Farní pamětní kniha potvrzuje oba donátory uvedené na podstavci kříže a doplňuje, že „*kříž posvětil dne 23. října 1892 vp. Cyrill Stojan, katecheta z Uh. Brodu, kázání měl vp. Aug. Chmelař, koop.*“ (FÚ Prakšice, archiv, Pamětní kniha fanosti Prakšické od roku 1906, 20).⁷ Kříž původně stával na starém hřbitově. Po jeho zrušení v 70. letech 20. století byl kříž rozebrán a ponechán

na místě. Až po nějaké době ho František Vlk z čp. 9 převezl a postavil v trati u Trnovského žlebu (GAJDŮŠEK 2010). V roce 2018 byl kříž nákladem obce zrestaurován a přemístěn na nynější místo.

Nad obcí Kelníky ve směru na Paseky stojí další z Náplavových prací datovaných rokem 1892 (obr. 8). Na čtyřbokou základnu dosedá sokl se zkosenými rohy. Jeho zadní strana je opatřena neobvyklou signaturou JNB, přičemž N je psáno zrcadlově. Na sokl dosedá osmiboká patka vysokého podstavce zdobená čtyřlístkovým vlysem. Stěny podstavce jsou opatřeny mělkými vpadlinami s pseudogotickým rámováním. Čelní podstavcová strana nese reliéf Matky Boží, zadní strana je doplněna dedikačním textem *Nákladem/ M/ Janna a/ Františky/ Gregůrek/ Čís. 26/ LP/ 1892*. Podstavec je završen vyloženou profilovanou římsou, která vynáší zdobenou patku nízkého dířku. Tělo dířku je konvexně vytlačené a rovněž zdobené. Dířk nese patku vlastního kříže, korpus je kamenný, nápisová destička chybí, písmena INRI jsou vysekána do vertikálního břevna. Vlastní kříž je na dířku osazen druhotně, ve druhé polovině 80. let 20. století byl kříž poničen při automobilové havárii. K jeho poslední celkové obnově došlo během roku 2016 a požehnání obnoveného kříže se konalo 28. května 2017.⁸

Roku 1892 se Náplava vrátil do Částkova. Jeho jméno nalézáme na podstavci sochy sv. Jana Nepomuckého (obr. 9). Ten je tvořen dvoustupňovou čtyřbokou základnou, která nese rovněž dvoustupňový sokl. Horní soklová část má zkosené rohy a zadní plocha je opatřena signaturou *Jindřich Náplava/ K. M. v Buchlovicích*. Na sokl navazuje profilovaná patka vysokého osmibokého podstavce. Všechny jeho strany jsou zdobeny pravoúhlou vpadlinou doplněnou ve spodní ploše trojicí trojúhelníků sestavených vrcholy k sobě, v horní ploše pak rozetou. Na zadní podstavcové straně se nachází dedikační nápis *Nákladem/ Manželů/ Jana a/ Anny/ Jurák/ Čís. 2./ L. P./ 1892*. Podstavec je završen vyloženou profilovanou římsou, ta nese podnož světce. Jan Nepomucký je ztvárněn v tradiční podobě v kanovnickém rouchu: spodní kleriku doplňuje ročeta sahající ke kolenům (lemy ročety nesou zbytky zlačení), přes ramena je přehozena almuce sepnutá pod krkem. Hlavu kryje biret, gloriola nese pětici hvězd. V rukou světec drží mučednickou palmu a krucifix. U sochy nelze uvažovat o Náplavově autorství. Odkazuje na zcela odlišný styl práce, který se vyznačuje jemnějšími a propracovanějšími detaily. Podstavec sochy je chráněn kovovou ohrádkou. V žádosti o povolení svěcení uvedené sochy, kterou na arcibiskupskou konzistoř v Olomouci poslal dne 7. května 1892 velkoořecký farář Chudáček, je jako donátor uveden pouze výměnkář Jan Jurák. Ten také složil obnos 20 zlatých na údržbu sochy (ZA Opava, pobočka Olomouc, fond ACO, G6, kar. 4935).

V roce 1893 realizoval Náplava kříž v Doubravách (obr. 10). Ten stojí na návsi poblíž dřevěné zvoničky. Tvořen je dvoustupňovou čtyřbokou základnou, na kterou dosedá rovněž dvoustupňový sokl, jehož horní část je zdobena čtyřlístkovým vlysem a završena jednoduchou římsou. Na sokl navazuje patka vysokého podstavce s pro Náplavu typickými zkosenými rohy. Na čelní straně patky je nápis „DOKONÁNO/ JEST!“ (uvozovky jsou ztvárněny jako dvě vislé jednoduché šipky otočené hrotem

dolů), na zadní straně patky pak nalézáme vročení L. P. 1893⁹ a signaturu *Jindřich Náplava/ Kamenický mistr/ v Buchlovicích*. Vročení i signatura jsou vytaženy zlačením. Osmiboké tělo podstavce je zdobeno mělkými vpadlinami se zdobným rámováním. Podstavec je završen vyloženou profilovanou římsou, která vynáší dřík s konvexně vytlačenou patkou, ta je opatřena čtyřlístkovým vlysem. Tělo dříku je doplněno čtyřbokými vpadlinami a završeno římsou. Vlastní kříž je kamenný, stejně tak korpus a nápisová destička INRI. Litery nápisové destičky a Kristova trnová koruna jsou zlacené. Kříž byl restaurován v roce 1998. Doplníme, že v *Kronice obecné školy v Důbravách* je možno pro školní rok 1892/93 nalézt zápis, kde se uvádí, že „škole darován byl dne 16. července nový kříž, a sice manžely Emilíí a Františkem Kolaříkem, rodákem Důbravským, nyní však stolářským mistrem v Javoří ve Slezsku. Kříž tento slavnostně posvěcen při posvěcení kříže na návsi a důstojným způsobem p. farářem Chudáčkem škole odevzdán“ (MZA Brno, SOkA Zlín, Národní škola, Kronika obecné školy v Důbravách, inv. č. 73).

Ve stejném roce zhotovil Náplava celokamenný kříž i pro Mistřice (obr. 11). Kříž je situován na travnaté ploše po levé straně silnice směrem na Včelary, naproti domu čp. 167. Osazen je na trojstupňové čtyřboké základně a tvarosloví kříže zde opakuje to, co nalézáme u křížů ve Vážanech či Buchlovicích. Signatura v podobě *J. NAPI-AVA/ K. M. v Buchlovicích* se nachází na zadní soklové části. Na čelní straně podstavcové patky je vysekán nápis *DOKONÁNO JEST!*, nad nápisem je na čelní podstavcové stěně pravoúhlá vpadlina, která je obílená a druhotně doplněna drobným reliéfem Matky Boží s Děťátkem. Zadní podstavcová plocha je doplněna vročením L. P. 1893.

V Drslavicích u kaple Panny Marie Hostýnské stojí kříž z roku 1894 (obr. 12). Je osazen na dvoustupňové základně a tentokrát tvaroslovím odpovídá kříži doubravskému. Na čelní straně podstavcové patky je vysekán nápis *ODSTUPE ODE MNE,/ ABYCH SE CHLUBIL/ JEDINĚ V KŘÍŽI PÁNA/ NAŠEHO/ JEŽÍŠE KRISTA* a menším písmem na témže řádku *GAL 6.14*. Na boční straně patky pak nacházíme signaturu *Jindřich Náplava/ kamenický mistr/ v Buchlovicích*. Zadní strana patky zase nese informaci o donátorce: *NÁKLADEM/ MARIE BURÁŇOVÉ/ 1894*. Na vyloženou profilovanou římsu je potom umístěna soška Matky Boží.

Ve stejném roce Náplava zhotovil kříž také pro Tupesy v trati Rákoš. Zde zopakoval tvarosloví známé z Vážan, Buchlovic či Mistřic. Na čelní straně podstavcové patky je vysekán nápis *Pochválen Buď Ježíš Kristus./ v tomto Znamení Zvítězíš*. Na levé straně se nachází signatura *Jindřich Náplava/ v Buchlovicích*. Zadní podstavcová strana nese nápis: *KE CTI/ A/ CHVÁLE BOŽÍ!/ VĚNOVAL/ MLÁDENEC/ JAN. VÁVRA./ na památku. 1894.*¹⁰

Roku 1899 zhotovil Náplava kříž, který najdeme v trati Paseky v Kelníkách (obr. 13). Tady zopakoval tvarosloví, které známe z křížů v Prakšicích či Lukově. Na zadní soklové straně je vysekána signatura *Jindřich Náplava/ z Buchlovic*, zadní podstavcová stěna pak nese nápis *NADACE/ ANNY/ MIKLOVE/ S KELNIKU/ 1899*, následuje typické zdobné podtřízení. Čelní hrana vyložené profilované římsy nese podnož pro sošku.

Vrcholový kříž je litinový. Jeho patka je zdobená a doplněna reliéfem sv. Jana Evangelisty, příčné břevno je opatřeno kartuší, z průsečíku břevnen vychází paprscitá gloriola.

Ve stejném roce zhotovil Náplava kříž pro Maršov, dnes část Uherského Brodu (obr. 14). U tohoto kříže je tvarosloví totožné s křížem předchozím včetně podnože vycházející z čelní hrany vyložené profilované římsy završující podstavec. Na soklu čteme signaturu *Jindřich Náplava. K. M. Buchlovic*, čelní podstavcová strana je opatřena nápisem *P. B./ JEŽIS KRIS,/ TUS*, zadní plocha podstavce je pak doplněna dedikačním nápisem *Nákladem/ Manželů Tomáše/ a Fran. Zajicovi/ 17/8/ 1899*, následuje typické podtržení. Kříž je chráněn kovovou ohrádkou.

Náplavovy signované práce nám pomohly vymezit charakteristické prvky jeho rukopisu. Jak je zřejmé z výše popsaných příkladů, Náplavova dílna se držela několika podob kamenných křížů, které spolehlivě ukazují na autorství buchlovického kameníka. A právě zaužívané tvarosloví napovídá, že Náplava spolupracoval s jedním ze svých vrstevníků a sousedů, konkrétně Ludvíkem Kozákem. V Buchlovicích v dnešní ulici Helštýn stojí kamenný kříž z roku 1872 (obr. 15) a jeho provedení odpovídá Náplavově dílně s jeho charakteristickými zdobnými prvky včetně konvexně vytlačeného dřívku, na zadní podstavcové straně se nachází vysekaný nápis se jmény donátorů: *František a/ Maria/ Belant/ 1872*. Skutečné autorství kříže však odhaluje revers donátorů datovaný 18. července 1872, který byl přílohou žádosti o posvěcení zasláné na arcibiskupskou konzistoř v Olomouci. V reversu se dočítáme: „*My dolupsaní manželé František a Maria Belant, majetníci mlýna tak zvaného Helštýna v Buchlovicích, ustanovili jsme se na tom k rozmnožení cti a chvále Boží postaviti na své vlastní útraty na prostore, ku kteréž se tak zvanou řemeslnickou uličkou přichází, as dvě sáhy ode mlýna našeho Helštýna, po levém boku vchodu do melnice kamenný kříž, kterýžto úminek náš velebným pánem farářem Jozefem Dvořákem schválen a pak kameníkem pánem Ludvíkem Kozákem v skutek uveden jest byl.*“ (MZA Brno, SOkA UH, Farní úřad Buchlovice, Zřízení kříže u mlýna Helštýna v Buchlovicích (1872), inv. č. 145, kar. 28) Ludvík Kozák je stejně jako Jindřich Náplava při sčítání lidu k roku 1869 psán mezi kamenickými pomocníky, při narození dětí v letech 1870, 1872, 1875 a 1878 je v matrice zanesen pouze jako domkář (MZA Brno, E 67, Sbírka matrik, inv. č. 11449, 34, 102, 170, 223), ovšem k roku 1880 je při sčítání lidu v Buchlovicích už zapsán jako „*rolník a kameník*“ (MZA Brno, SOkA Uherské Hradiště, OkÚ Uh. Brod, Sčítání lidu, inv. č. 1008, kar. 2148) a při úmrtí své první ženy Magdaleny 21. října 1881 je uveden přímo jako „*kamenický mistr*“ (MZA Brno, E 67, Sbírka matrik, inv. č. 11465, 12). Na základě těchto poznatků, zejména pak na základě reversu u kříže na Helštýnu, se můžeme domnívat, že Kozák se nebránil příležitostným zakázkám ještě před složením mistrovské zkoušky. Zdá se však, že velmi záhy začal spolupracovat právě s Jindřichem Náplavou. Ten totiž později bez úprav využívá tvarosloví kříže z Helštýna a signuje ho. Jen těžko by stejný produkt mohli užívat a prodávat dva řemeslníci z téže lokality. Tvarosloví bylo chápáno jako svého druhu podpis, byť se samozřejmě v určité míře kopírovalo dle požadavků objednavatele. Převzít však v plném rozsá-

hu rukopis souseda (bez jeho vědomí), to je nepravděpodobné. Doplňme, že tytéž tvaroslovné prvky nacházíme u kříže z roku 1876 v Buchlovicích a z roku 1883 ve Svárově, právě absence signatury nám ale znemožňuje určit autorství: mohl to být jak Kozák, tak i Náplava, případně oba. Na vzájemnou spolupráci obou kamenických mistrů pak jednoznačně ukazuje kamenný kříž v Nedachlebicích (obr. 16). Stojí před nynějším obecním úřadem, nese vročení 1884 a jeho podoba odpovídá kříži, který Jindřich Náplava téhož roku zhotovil pro Jarošov. V Nedachlebicích je však sokl kříže na zadní straně opatřen signaturou L: Kozák./ Buchlovic. Úzkou spolupráci potvrzuje i dobový tisk. V obsáhlém článku uveřejněném na počátku února 1890 ve dvou výtiscích Slováckých novin popisuje farář Karel Kráčmar aktuální situaci okolo buchlovického záloženského spolku. V článku je několikrát zmiňováno jméno obou kameníků. Nejprve figurují jako členové „družstva rolníků k dodávání šterku a kamene“, následně k roku 1885 jako členové záloženského výboru.¹¹

V Náplavově rodišti je jeho jméno spojováno s událostí, která vešla do širšího povědomí a s jistou pravidelností je připomínána. Jedná se o vylomení základního kamene pro Národní divadlo v Praze na jaře roku 1868. Uvádí se, že „na popud tehdejšího buchlovického faráře Josefa Dvořáka byl ve skále vytěžen jeden z devatenácti základních kamenů Národního divadla, opatřený nápisem „Z Buchlova“. Práci se ujal místní kamenický mistr Jindřich Náplava s dvanácti pomocníky. Odvoz hotového kamene z Buchlovic na staroměstské železniční nádraží byl proveden honosným způsobem. Několikastupý průvod v čele s P. Dvořákem, šesti ministranty a za hojné účasti občanů všech okolních vesnic, krojovaných družiček, mládežníků a školní mládeže se vydal směrem ke Zlechovu. Kámen na voze obklopovaly květiny a věnce se stuhami v národních barvách. Vůz táhlo trojspřeží nazdobených koní. Slavnost se odehrávala za provolávání plamenných hesel a zpěvu národních písní“ (BLAHA – HRABEC – ŽILAVSKÝ 2019).¹² Toto tvrzení má pravděpodobně původ ve strojopisném textu buchlovického písmáka Leopolda Kučíka s názvem *Vzpomínky z dávných dob podle vyprávění svých rodičů*, který byl vyhotoven roku 1968 (MZA Brno, SOkA Uherské Hradiště, Pozůstalost Leopolda a Aloise Kučíkových z Buchlovic, nezpracovaný fond). Už v roce 1987 však upozornil Václav Rybařík, že tím, kdo základní kámen v Buchlovicích pro Národní divadlo vylomil, nemusel být Náplava (VLASTIVĚDNÝ VĚSTNÍK MORAVSKÝ 39, 1987, č. 1, 47–60). Rybařík správně poukázal na skutečnost, že jedinou známou původní informací o historii tohoto kamene je dopis nejmenovaného pisatele, otištěný v Moravské Orlici 12. května 1868. V něm je uvedeno: „Z hory Buchlovské do základů národního divadla. Píše se nám: „Sotva že jsem v „Mor. Orl.“ ode 30. dubna četl, že z Hostýna i z Radhoště kameny do základů národního divadla v Praze se připravují, odebral jsem se ku Buchlovickému kamenickému mistru p. Fr. Cupákovi, bych s ním o shotovení do kostky vytesaného kamene z hory Buchlovické, (a na něm vyrytým „z Buchlova“) vyjednával, který by z té třetí nejpamátnejší hory na Moravě také do základů národního divadla Pražského odeslán býti měl. Pan Fr. Cupák ale, jak o tomto úmyslu jen doslechl, vyjádřil se hned sám, že na své Ou-

traty takový kámen nejen shotoví, ale i také o jeho odvezení v prvních dnech tohoto týdne z nádraží Hradišského se postará.“ (MORAVSKÁ ORLICE 6, 12. 5. 1868, č. 110, 3) Rybařík tedy ve svém článku poprvé přichází s poznatkem, že lamačem pověstného buchlovského kamene byl František Cupák. Jak je zřejmé z poznámky číslo 31 u daného článku, Rybaříkovi je znám text Leopolda Kučíka a odkazuje i na text V. Hány z Buchlovic čp. 13, kdy za lamače kamene je označen Náplava, Rybařík sám se však snaží s odkazem na sčítací operáty a živnostenské rejstříky dokázat, že Náplava v dané době, tedy podle něj k 31. prosinci 1869, v Buchlovicích nežil a nemohl se tak věhlasné akce zúčastnit.¹³ Tady se Rybařík dopouští nepřesnosti. Náplava v Buchlovicích v době sčítání lidu na konci prosince 1869 byl, a to i se svou rodinou, zapsán je však chybně jako „*Naprava Jindřich*“. Nicméně teorie, že on byl hlavní postavou při zhotovení buchlovského kamene, je skutečně nepravděpodobná a zavádějící. Už samotná autentická novinová zpráva (jejímž pisatelem byl jistě buchlovický kaplan a vlastenec P. Josef Dvořák) označuje za lamače kamene tehdejšího jediného kamenického mistra v Buchlovicích Františka Cupáka. Je zřejmé, že událost tohoto významu by kamenický mistr nesvěřil někomu z podřízených. Jindřichu Náplavovi bylo navíc na jaře 1868 necelých 23 let a je vysoce pravděpodobné, že v dané době absolvoval vojenskou službu (zřejmě mezi léty 1865–1868), snad v Olomouci či okolí, kde se poté už jako rezervník v druhé půli roku 1869 oženil. Z poznámky na sčítacím operátu u jeho jména, kde je napsáno „*dovolena od Genie Olmütz*“, vyplývá, že Náplava na samém konci roku 1869 pracoval u olomouckého ženijního ředitelství a své řemeslo provozoval u některé z rozběhnutých staveb vojenského charakteru, což napovídá, že v Olomouci pobýval soustavně po dobu vojenské služby. Sláva související s vylomením a odesláním buchlovského základního kamene pro Národní divadlo tedy byla Náplavovi přiručena neprávem.

Pravdou však je, že Náplava se v Buchlovicích těšil vážnosti. Napovídá tomu několik poznatků, z nichž lze dovozovat jeho zájem o veřejný život v obci. Už výše jsem uvedl, že se angažoval v záloženském výboru či v družstvu rolníků k dodávání šterku a kamene. V roce 1882 se v Buchlovicích konala „*oslava vánočního stromku*“, kterou pod záštitou školské rady uspořádal učitelský sbor. Aby bylo možno akci uskutečnit, byla uspořádána sbírka, kdy mezi dárci nechybí Jindřich Náplava (MORAVSKÁ ORLICE 21, 23. 1. 1883, č. 18, 3).

Když se na počátku ledna 1886 postavili Velehradčané za „*velezasloužilého a slovutného dra. Františka rytíře Šroma*“, k jehož obraně napsali „*Osvědčení ze Slovácka!*“, které otiskla Moravská orlice (MORAVSKÁ ORLICE 24, 21. 1. 1886, č. 16, 1), neváhali ani buchlovičtí a přidali se se svým dobrozdáním. To bylo o pár dní později spolu s dalšími otištěno ve stejných novinách a podepsal ho mimo jiné Jindřich Náplava, toho času jako „*předseda čtenářského spolku a druhý radní*“ (MORAVSKÁ ORLICE 24, 26. 1. 1886, č. 20, 2). Pro doplnění uvedme, že Náplava je jako předseda čtenářského spolku psán i o rok později, když na konci června 1887 vítal zástupce uherskohradišského Sokola při jejich výletu do Buchlovic (MORAVSKÁ SLOVAČ 4, 2. 7. 1887, č. 52, 3).

Obr. 1: Kříž v Jarošově. Foto A. Naříák, 2017. |

Obr. 2: Kříž ve Vážanech, Foto A. Naříák, 2019. |

Obr. 3: Kříž v Buchlovicích. Foto A. Naříák, 2021. |

Obr. 4: Kříž v Lukově. Foto A. Naříák, 2021. |

Obr. 5: Kříž v Částkově. Foto A. Naříák, 2021. |

Obr. 6: Kříž v Prakšicích pod hřbitovem. Foto A. Nařák, 2021. |

Obr. 7: Kříž v Prakšicích. Foto A. Naříák, 2018. |

Obr. 8: Kříž v Kelníkách při cestě na Paseky. Foto A. Naříák, 2021. |

Obr. 9: Socha sv. Jana Nepomuckého v Částkově. Foto A. Naříák, 2017. |

Obr. 10: Kříž v Doubravách. Foto A. Naříák, 2014. |

Obr. 11: Kříž v Místřicích. Foto A. Naříák, 2017. |

Obr. 12: Kříž v Drslavičích, 2015. Foto A. Naňák. |

Obr. 13: Kříž na Pasekách v Kelníkách. Foto A. Naříák, 2021. |

Obr. 14: Kříž v Maršově. Foto A. Naříák, 2018. |

Obr. 15: Kříž Ludvíka Kozáka v Buchlovicích. Foto A. Naříák, 2021. |

Obr. 16: Kříž Ludvíka Kozáka v Nedachlebicích. Foto A. Naříák, 2017. |

Pp. stavitelům a p. t. obecnstvu.

Odporučuji svůj velký sklad různých druhů kamene pro veškeré práce stavební a nabízím se k zhotovování vkusných náhrobků a polních křížů z materialu nejlepšího a nejtrvanlivějšího za ceny nejmírnější.

S dokonalou úctou
Jindřich Náplava
 v Buchlovicích.

82

Obr. 17: Reklamní inzerát Jindřicha Náplavy. Zdroj: Slovácké noviny, 1890, číslo 21.

V roce 1892 je Jindřich Náplava veden jako jeden z vylosovaných hlavních porotců pro třetí období porotního zasedání u c. k. krajského soudu v Uherském Hradišti (SLOVÁCKÉ NOVINY 9, 23. 7. 1892, č. 57, 3) (obr. 17). Další ze společenských aktivit Jindřicha Náplavy lze zachytit k roku 1894. Tehdy se na přelomu července a srpna konal v Brně I. sjezd katolíků česko-slovanských a mezi jeho účastníky najdeme právě i jméno buchlovického kamenického mistra (ŠILINGER 1894).

Pozoruhodné je také to, že Náplava se krom své kamenosochařské živnosti a dalších aktivit rozhodl provozovat i hostinec. Při sčítání lidu ke konci roku 1890 je sčítacím komisařem zapsán na vrchnostenském hostinci čp. 228, přičemž jako „obor povolání hlavního“ je stále uváděno kamenictví a „hostinství“ je vedeno jako vedlejší výdělek (MZA Brno, SOKA Uherské Hradiště, OkÚ Uh. Brod, Sčítání lidu, inv. č. 1086, kar. 2210).¹⁴ Náplava byl jako pachtýř předmětného vrchnostenského hostince řešen k 1. říjnu 1888, k 1. říjnu 1892 už jsou v úředních aktech v souvislosti s hostincem skloňována jiná jména, a to manželů Betti a Sigmunda Kulkových, tudíž tato epizoda Náplavova života trvala zřejmě rovné čtyři roky (MZA Brno, SOKA Uherské Hradiště, OkÚ UH, Hostinec Buchlovce čís. 283, inv. č. 804, kar. 1853).

Život Jindřicha Náplavy se naplnil 4. prosince 1899, pohřben byl o tři dny později a v matričním zápise je zapsán jako kamenický mistr (MZA Brno, E 67, Sbirka matrik, inv. č. 11465, 174). Na úvodních listech pozůstalostního spisu je ovšem veden jako obchodník, a přestože je při samotném projednávání pozůstalosti zmiňován jako

kameník či kamenický mistr, dílna či kamenosochařský sortiment součást pozůstalostního inventáře netvoří (MZA Brno, SOkA Uherské Hradiště, Okresní soud Uherské Hradiště, Pozůstalostní spis Jindřich Náplava, inv. č. 624, kar. 663).¹⁵ Z toho lze vyvodit, že Náplava před smrtí stačil svou živnost ukončit či předat, ve druhém případě pak ještě mohl působit jako jakýsi jednatel či obchodník.

V případě Jindřicha Náplavy se díky archivním pramenům podařilo vytvořit určitou sondu do sociokulturního kontextu řemeslníka na samém sklonku 19. století. Terénní práce pomohla určit typické rysy jeho tvarosloví, rozpoznali jsme i jakousi formu jeho spolupráce s Ludvíkem Kozákem. Dodejme, že nejmladší určená díla v krajině (a tato práce nepočítá s tím, že by výčet popsaných děl byl úplný) odpovídají době těsně před Náplavovou smrtí. Zdá se tedy, že pokud měl následovníka, ten už se vydal vlastní cestou.¹⁶ K celkovému zhodnocení díla je nutno konstatovat, že práce Náplavy i Kozáka lze ve srovnání s jinými kamenosochaři, jejichž tvorbu ze srovnatelného období nacházíme na jihovýchodní Moravě (Záhořík, Neumann, Beck, Krejčířík a další), označit za práci kvalitní, leč nikoli výjimečnou. Náplava (spolu s Kozákem) se omezil na úzký rejstřík tvaroslovných prvků, které opakoval a jen s malými rozdíly v detailech nabízel zákazníkům.

Rozpoznání vývoje dílny včetně konkrétního autorství děl je využitelné v rámci památkové ochrany, neboť po nastudování zaužívaného rukopisu dokážeme identifikovat ta díla, která nesou smíšený rukopis, jsou nesignovaná či jejich určení bylo znesnadněno jinými okolnostmi. Díky rozpoznání tvarosloví, zaužívaných prvků, materiálů a technologií pak můžeme zpřesnit restaurátorské záměry, kdy případná domodelace degradovaných částí hmoty kamene se může odvíjet od podoby, která zůstala zachována na jiném z autorských děl s totožným tvaroslovím; lze také bezpečně rozpoznat druhotné zásahy a v případě jejich nežádoucího výrazu přistoupit k vhodné korekci.

Studie vznikla v rámci projektu IGA_CMTF_2021_002 Realizace náboženské svobody v české společnosti v dobách omezování (historicky i aktuálně).

Poznámky:

¹ Tato práce navazuje na předchozí autorovy texty s tematikou kamenických a kamenosochařských dílen na Uherskobrodsku a Zlínsku. Viz například: NAŇÁK, A. 2017: Kamenická dílna Františka Langa z Želechovic. ACTA MUSEALIA: Muzea jihovýchodní Moravy ve Zlíně a Muzea regionu Valašsko, Vsetín, XV, 2017/1–2, 72–84; NAŇÁK, A. 2018: Kamenická dílna Jana Záhoříka v Uherském Brodě a navazující kamenosochařský závod jeho ženy Julie. ACTA MUSEALIA: Muzea jihovýchodní Moravy ve Zlíně a Muzea regionu Valašsko, Vsetín, XVI, 2018/1–2, 92–109; NAŇÁK, A. 2019: Kamenosochař František Zajíc z Uherského Brodu a jeho následovníci. ACTA MUSEALIA: Muzea jihovýchodní Moravy ve Zlíně a Muzea regionu Valašsko, Vsetín, XVII, 2019/1–2, 88–105. NAŇÁK, A.: Krátká pouť po stopách Štěpána Minaříka, kameníka ze Sehradice. Vlastivědné kapitoly z Valašskokloboucka 12, 2011, 31–38; NAŇÁK, A. 2013: Kameníčtí mistři Václav a Štěpán Minaříkovi: druhý příspěvek k postavám moravských kameníků 19. století. Vlastivědné kapitoly z Valašskokloboucka 14, 2013, 42–51.

² Josef Náplava zemřel 24. prosince 1852.

- ³ V zápise je chybně uvedeno „Naprava Jindřich“.
- ⁴ Dodejme, že do roku 1860 v Buchlovicích působil kamenický mistr František Uherek. Zemřel 3. prosince 1860. MZA Brno, E 67, Sbírka matrik, inv. č. 11463, 323. Uherek je autorem sochy sv. Barbory z roku 1858, která stávala v polích mezi tratěmi Slepčiny a Staré Hory a dnes je přemístěna k památné lípě v trati Chrástí.
- ⁵ V Gbelech se nacházejí další čtyři kamenosochařské práce původem z Moravy. Všechny zhotovila dílna Františka Zbořila ze Starého Města a jedná se o sloup Nejsvětější Trojice (1893), sochu Panny Marie Růžencové (1893) a dva celokamenné kříže (1905 a 1912).
- ⁶ František (nar. 1853) a Anna (nar. 1857) Vlkovi jsou ve farní pamětní knize rovněž uváděni jako donátoři sochy sv. Floriána umístěné v Prakšicích u staré školy roku 1900, ovšem v žádosti o povolení svěcení sochy, kterou sepsal dne 14. srpna 1900 farář Jan Fidler, je jako donátor sochy sv. Floriána uveden Josef Vlk, rolník v Prakšicích, který měl také „za tou příčinou“ u farního úřadu složit 20 zl. Srovnej Zemský archiv Opava, pobočka Olomouc, fond ACO, G6, karton 4934.
- ⁷ Farní úřad Prakšice, archiv, Pamětní kniha farnosti Prakšické od roku 1906, 20.
- ⁸ Za poskytnuté informace děkuji místostarostce obce Kelníky Anně Bartoškové.
- ⁹ Písmeno L bylo zřejmě původně vysekáno zrcadlově.
- ¹⁰ Kříž v roce 2021 restauroval Tomáš Kopčil.
- ¹¹ Slovácké noviny, ročník 7, 1. 2. 1890 a 5. 2. 1890, čís. 10 a 11, u obou strana 2. Není bez zajímavosti, že situaci v buchlovické záložně (spíše při poslední valné hromadě) se věnoval anonymní článek uveřejněný ve Slováckých novinách 11. 12. 1889. Článek se vyhýbá osobním útokům, nicméně Jindřich Náplava jako člen záloženského výboru byl vyprovokován k reakci, když odpověděl: „Slavná redakce Moravské slovače račiž láskavje nalživý dopis proti Buchlovské záložně lháři odpovjeděti aby lhal dál. A lidu mílnost a potpora jest světú známa v článku podanému.“ Redakce novin jeho řádky zveřejnila v rámci kritického komentáře, kde je mu mimo jiné vytýkáno: „napíšete-li však pouze, že dopisovatel je lhář, že lhal v časopisu, jehož název již sám nepravdivě udáváte, tož je to sice velmi pohodlné ale ani oprava ani obhájení, naopak u čtenářů vzejde z toho náhled, že obsah onoho dopisu z Buchlovic nemůžete ničím vyvrátiti.“ Srovnej Slovácké noviny, ročník 6, 21. 12. 1889, čís. 100, 3.
- ¹² Shodně je událost popsána i v článku Bořka Žižlavského z roku 2013 s názvem Tajemná místa Slovácka: Divoký park, dostupné na: https://slovacky.denik.cz/tydenik_slovacko/tajemna-mista-slovacka-divoky-park-20130706.html, citováno 23. 9. 2021. To samé se pak dočítáme i v publikaci Z minulosti myslivny U Tří křížů a obory pod Buchlovem. Buchlovice; Trenčín: Lesy České republiky, s.p., 2019. 111 s. Náplavovo autorství vylomeného kamene pro Národní divadlo je zmíněno i v článku Buchlovjané na oslavě 140. výročí založení Národního divadla v Praze. Srovnej Buchlovský zpravodaj, ročník 14, č. 6, červen 2008, 20–21.
- ¹³ Rybařík uvádí, že Náplava si v Buchlovicích přihlásil živnost k roku 1873, tuto informaci se však nepodařilo ověřit.
- ¹⁴ Spolu s Jindřichem Náplavou je na hostinci zapsána jeho žena Marie, dále chovanka Anežka Zedníková z Droždína, služebný Vojtěch Jurča z Buchlovic, služebná Františka Slezáková ze Stříbrnic a jako „host“ Amálie Zedníková z Droždína.
- ¹⁵ Pozůstalost tvořilo několik nemovitostí, které na základě poslední vůle zesnulého zdědila vdova Marie Náplavová. Testament obsahoval jistou podmínku, kterou dědička nerespektovala, tudíž po její smrti 27. listopadu 1914 bylo usilováno o obnovu dědického řízení.
- ¹⁶ Řemeslo po svém nevlastním otci zcela jistě nepřevzal syn Adolf. Ten je při sčítání lidu k roku 1880 zapsán jako řeznický učeďník a když 4. června 1906 v Buchlovicích zemřel, uveden byl jako dělník. MZA Brno, E 67, Sbírka matrik, inv. č. 11465, 123.

Prameny:

Moravský zemský archiv v Brně (dále MZA Brno), E 67, Sbírka matrik.

Zemský archiv Opava, Sbírka matrik.

Zemský archiv Opava, pobočka Olomouc, fond ACO.

MZA Brno, Státní okresní archiv Uherské Hradiště (dále SOKA UH), Okresní úřad Uherský Brod (dále OkÚ Uh. Brod), Sčítání lidu.

MZA Brno, SOKA UH, Farní úřad Buchlovice, Seznam kaplí, křížů, soch a božích muk ve farnosti (1852–1883).

Farní úřad Prakšice, archiv, Pamětní kniha farnosti Prakšické od roku 1906.

MZA Brno, Státní okresní archiv Zlín, Národní škola, Kronika obecné školy v Důbravách.

MZA Brno, SOKA UH, Farní úřad Buchlovice, Zřízení kříže u mlýna Helštýna v Buchlovicích (1872).

MZA Brno, SOKA UH, Pozůstalost Leopolda a Aloise Kučíkových z Buchlovic.

MZA Brno, SOKA UH, Okresní úřad Uherské Hradiště, Hostinec Buchlovice čís. 283.

MZA Brno, SOKA UH, Okresní soud Uherské Hradiště, Pozůstalostní spis Jindřich Náplava.

Slovácké noviny, 1889, 1890 a 1892.

Moravská orlice, 1868, 1883 a 1886.

Moravská Slovač 1887.

Buchlovský zpravodaj, 2008.

Literatura:

PŘÍVARA, M. 2003: Z dějin farnosti Lukov – Velíková. Lukov.

GAJDŮŠEK, J. 2010: Prakšice: vyprávění o dějinách a životě jejich občanů. Prakšice.

BLAHA, J. – HRABEC J. – ŽIŽLAVSKÝ, B. 2019: Chřiby: po skalách a lomech I. Boršice.

ŠILINGER, T. E. 1894: Zpráva o I. sjezdu katolíků česko-slovanských, který se konal v Brně 30. a 31. července a 1. srpna 1894. Brno.

ŽIŽLAVSKÝ, B. 2019: Z minulosti myslivny U Tří křížů a obory pod Buchlovem. Lesy České republiky, s.p. Buchlovice; Trenčín.

Internetové zdroje:

Tajemná místa Slovácka dostupné z: https://slovacky.denik.cz/tydenik_slovacko/tajemna-mista-slovacka-divoky-park-20130706.html. [cit. 2021-11-12].